

Úvahy o novém zákoně pro trvale udržitelné lesnictví

JUDr. Hana Müllerová, Ph.D. – Ústav státu a práva AV ČR

Lesní zákon č. 289/1995 Sb.

- víme, co je problém i jak se má řešit
- potřebujeme koncepční a systémové (nikoli kosmetické) změny

2008

Národní lesnický program

2012

Zásady státní lesnické politiky

2017

Národní akční plán adaptace na změnu klimatu

2017

Strategický rámec Česká republika 2030

2018

Implementační plán ke Strategickému rámci

*„Potřebné kroky:
Přijetí nového lesního
zákona“*

Cíl 15.3 (Lesy a jejich odpovídající druhová skladba)

„V obecné rovině jsou bariérou zaužívané vzorce chování, spočívající v pěstování stejnověkých, jednoetážových a druhově chudých porostů.“

Dočkáme se nového lesního zákona?

- dosavadní novelizace spíše souvisely s jinými předpisy
- červenec 2018: Poslanecká sněmovna vyzvala MZe k přípravě legislativních změn kvůli kůrovcové kalamitě
- princip udržitelnosti?

Příprava vyhlášky o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů

**Absolutní selhání ministerstva zemědělství,
ignoruje plošné hynutí našich lesů**

**Návrh nové vyhlášky umožňuje vysazovat znovu
až 75 % smrku i tam, kde smrky nyní hynou**

Ministerstvo zemědělství (MZe) mění důležitou vyhlášku, která mimo jiné určuje druhovou skladbu lesů. Převažující výsadbu smrku přitom nemění vůbec. Hnutí DUHA to označilo za skandální.

Pokus o paralyzaci státní správy

1.6.2018

Reakce MZe na vyjádření Hnutí Duhy k návrhu vyhlášky o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů

Dne 15. května 2018 zaslalo Ministerstvo zemědělství do standardního meziresortního připomínkového řízení návrh vyhlášky o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů. Důvodem vyhlášky připravované téměř dva roky ve spolupráci s odborníky z lesnického výzkumu, praxe i akademické obce je nutnost přizpůsobit lesnické hospodaření měnícím se přírodním podmínkám, mj. v důsledku klimatické změny nastalé od vydání původní vyhlášky z roku 1996.

Návrh vyhlášky je velmi odborný materiál, který zejména pro laickou veřejnost může být svým obsahem nesrozumitelný. V posledních dnech se vůči návrhu výrazně vymezilo Hnutí Duha a prostřednictvím některých médií uvádí zcela zavádějící a nepravdivé informace určené především veřejnosti.

Pravda o návrhu vyhlášky o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů

8.6.2018

Navrhovaná novela vyhlášky o lesích vzbudila rozruch. V médiích a na internetu se objevilo několik poplašných tvrzení například o tom, že určuje druhovou skladbu lesů a prosazuje především výsadbu smrku. Až by se chtělo věřit, že vyhláška je čirým zlem a může za veškeré problémy našich lesů. Aspoň to tvrdí někteří „odborníci“. Pravda je ale jiná.

Tito „odborníci“ účelově vytrhávají jednotlivá ustanovení vyhlášky z kontextu platných právních předpisů, a to, co se jim nehodí, buď zamlčují, překrucují, nebo vůbec nepochopili význam daných ustanovení. Proč to dělají a proč k tomu zneužívají neodbornou veřejnost, asi vědí jen oni sami.

Nová vyhláška: č. 298/2018 Sb.

ÚSTAV	STĀTU
A	PRĀVA

Akademie věd ČR

Může podzákonný prováděcí předpis přinést větší změny?

- Rozhodující je formulace zmocnění v zákoně
- Vyhláška nemůže stanovit žádné „nové“ povinnosti

Vybrané podoblasti:

- A. podíl melioračních a zpevňujících dřevin
- B. druhová skladba vysazovaných dřevin
- C. doba obmýtí

A. Podíl melioračních a zpevňujících dřevin

ÚSTAV	STÁTU
A	PRÁVA

Akademie věd ČR

Národní lesnický program:

7.3 Obnovovat a pěstovat lesní porosty ve vlastnictví státu tak, aby v nich byl trvale zachován zvýšený podíl MZD

Národní akční plán adaptace na změnu klimatu:

Opatření SC1 zahrnuje podporu melioračních a zpevňujících dřevin

Implementační plán ke Strategickému rámci ČR2030:

Cíl: Podpora zavádění melioračních a zpevňujících dřevin – biologická meliorace lesních půd (nárůst rozlohy porostů melioračních a zpevňujících dřevin v ha o 27 % do roku 2030 ve srovnání s rokem 2014)

Lesní zákon § 24:

Minimální podíl MZD při obnově porostu je součástí závazných ustanovení lesních hosp. plánů (resp. obdobně u lesních hosp. osnov); podkladem pro LHP a LHO jsou oblastní plány rozvoje lesů, jejich obsah určuje vyhláška

Finanční podpora – MZE: fin. příspěvky se zvyšují (motivační efekt)

A. Podíl melioračních a zpevňujících dřevin: srovnání vyhlášek

ÚSTAV	STĀTU
A	PRĀVA

Akademie věd ČR

Příklady stanovišť	Vyhláška 83/1996 Sb.	Vyhláška 298/2018 Sb.	
	Podíl MZD Minimální	Minimální	Doporučený
Živná stanoviště nižších poloh (25)	20 %	45 %	70 resp. 80 %
Živná stanoviště středních poloh (45)	25 %	35 %	50 %
Živná stanoviště vyšších poloh (55)	25 %	30 % resp. 35 %	dle vymezených specifik 35–50 %

MZE při přípravě vyhlášky: „Tento **minimální podíl nikoho neomezuje** v jeho případné snaze o aplikaci vyššího podílu s ohledem na konkrétní stanovištní poměry (viz průměrných 46 % MZD u státního podniku LČR).“

B. Druhová skladba vysazovaných dřevin – co říkají koncepční dokumenty

ÚSTAV	STĀTU
A	PRĀVA

Akademie věd ČR

Národní lesnický program 2008:

6.1 Pěstovat prostorově a druhově rozrůzněné porosty

7.1 Cílová druhová skladba jako průnik mezi ekonomickým, ekologickým, a sociálním pilířem lesa

Zásady státní lesnické politiky 2012:

Opatření C.1 Podporovat (...) aby se lesní porost blížil přírozené skladbě lesa

Opatření C4 Podporovat zvyšování různorodosti druhové, věkové a prostorové struktury lesa, zvyšování podílu listnatých dřevin v lesních porostech

Implementační plán ke Strategickému rámci ČR2030:

Zrychlení vývoje směrem k vyváženějšímu podílu lesů tvořených směsí stanovištně vhodných dřevin vůči smrkovým a borovým monokulturám

Přeměna smrkových porostů, změna druhové skladby (pokles rozlohy smrkových porostů v ha o 8 % do roku 2030 ve srovnání s rokem 2014)

B. Druhová skladba vysazovaných dřevin: lesní zákon

ÚSTAV	STĀTU
A	PRĀVA

Akademie věd ČR

Definice § 2:

- Výchovou lesa se rozumí opatření ovlivňující **druhovou a prostorovou skladbu**, (...) lesního porostu s cílem zabezpečit **plnění funkcí lesa**
- § 31 Obnova a výchova lesních porostů. Odst. 1) Vlastník lesa je povinen obnovovat lesní porosty **stanovištně vhodnými dřevinami** (...)
- § 32 odst. 5) Vlastník lesa je povinen zvyšovat odolnost lesa a jeho stabilitu, zejména **vhodnou druhovou skladbou dřevin** (...)

Může vhodná druhová skladba znamenat jeden druh dřeviny?

- Prováděcí vyhláška příloha č. 2

B. Druhová skladba vysazovaných dřevin: srovnání vyhlášek

ŮSTAV	STĀTU
A	PRĀVA

Akademie věd ČR

Příklady stanovišť	Vyhláška 83/1996 Sb. Příloha č. 4	Vyhláška 298/2018 Sb. Příloha č. 2	
	Základní dřeviny	Dřeviny základní cílové	Dřeviny základní přípravné
Živná stanoviště nižších poloh (25)	dub	dub dub zimní	bříza, modřín, osika
Živná stanoviště středních poloh (45)	smrk buk dub	buk dub dub zimní smrk (s pozn.)	javor babyka buk bříza dub douglasska habr jedle a řada dalších
Živná stanoviště vyšších poloh (55)	smrk buk	buk jedle smrk	bříza jeřáb javor /klen jasan modřín olše osika smrk

Poznámka: Pěstování smrku ztepilého jako základní cílové dřeviny je s ohledem na možnou změnu klimatu na stanovištích 4. lesního veg. stupně **rizikové** a na stanovištích 3. lesního veg. stupně **velmi rizikové**, a proto je jeho obnova přípustná pouze na stanovištích odpovídajících jeho ekologickým nárokům.

Hypotetická argumentace MZe: Nikdo není nucen sázet smrk, ale může vysazovat ty ostatní ze seznamu (?)

C. Doba obmýtí

ŮSTAV	STĀTU
A	PRĀVA

Akademie věd ČR

Návrhy při přípravě nové vyhlášky:

- **Prodloužit** obmýtí u porostů přípravných dřevin v nižších a středních polohách z 20–40 na 20–60 let. Ve vyšších polohách z 50 na 60 let
- **Zkrátit** obmýtí tam, kde jsou nyní lesy nejvíce ohrožené rozpadem v důsledku klimatické změny

MZe: Podle ustanovení § 3 odst. 3) návrhu vyhlášky se parametry obmýtí a obnovní doby, jakožto optimální hodnoty, používají pro výpočet (tzv. deduktivní odvození) závazného ustanovení maximální celkové výše těžeb a **neukládají vlastníkům lesů povinnost smýcení porostů v daném okamžiku.**

C. Doba obmýetí: srovnání vyhlášek

Příklady stanovišť	Vyhláška 83/1996 Sb.		Vyhláška 298/2018 Sb.	
	Příklady druhů	Obmýetí	Příklady druhů	Obmýetí
Živná stanoviště nižších poloh (25)	Smrk	100 (80–110)	X	X
	Smrk poškozený imisemi	80–90	Smrk ohrožený	60–80
	Borovice	110 (80-120)	Borovice běžné kvality	100 (90–120)
Živná stanoviště středních poloh (45)	Smrk běžné kvality	100 (90–120)	Smrk běžné kvality	100 (90–120)
	Smrk poškozený imisemi/ hnilobou	90 (80/70 –100)	Smrk poškozený	80–90
	Borovice běžné kvality	100 (90-120)	Borovice běžné kvality	100 (90–120)
Živná stanoviště vyšších poloh (55)	Smrk kvalitní	120 (110–130)	Smrk kvalitní	120 (110–130)
	Smrk běžné kvality	110 (100–130)	Smrk běžné kvality	110 (100–130)
	Smrk poškozený imisemi/ hnilobou	100 / 90 (90/70–110)	Smrk poškozený	80–90
	Borovice	110 (90–120)	Borovice běžné kvality	110 (90–120)

Úvahy o novém zákoně:

1. Shrnutí současného stavu

ŮSTAV	STĀTU
A	PRĀVA

Akademie věd ČR

Úvahy o novém zákoně:

2. Principy a cíle

ŮSTAV	STĀTU
A	PRĀVA

Akademie věd ČR

Český lesní zákon:

§ 1 Účel zákona: Účelem tohoto zákona je stanovit **předpoklady pro** zachování lesa, péči o les a obnovu lesa jako národního bohatství, tvořícího **nenahraditelnou** složku životního prostředí, **pro plnění** všech jeho funkcí a **pro podporu** trvale udržitelného hospodaření v něm.

- Český lesní zákon potřebuje vyjádření principů a cílů – nejde jen o proklamace, ale o vodítka potřebná pro interpretaci a aplikaci zákona na konkrétní situace!
- Například hierarchizace / určené pořadí určitých postupů

Německý spolkový *Bundeswaldgesetz*

§ 1 Účelem zákona je zvláště

- les zachovávat kvůli jeho hospodářskému využívání a kvůli jeho významu pro životní prostředí, zvláště kvůli jeho přínosům pro fungování přírodního systému, pro klima, ovzduší, vodní režim, půdu i rekreační funkce, případně i [les] rozšiřovat,
- podporovat lesní hospodářství
- a přitom zajišťovat vyvažování mezi veřejným zájmem a zájmy vlastníka lesa.

Příklad zemské úrovně – Bavorsko, lesní zákon:

Úvodní ustanovení: les má zvláštní význam pro ochranu klimatu, vod, ovzduší a půdy, rostlin a živočichů, je zásadní součástí přírodního bohatství, plní účely přírodní, hospodářské, sociální i zdravotní, a proto musí být obhospodařován udržitelně a tak, aby tyto uvedené funkce a veřejný zájem na nich byly zachovány a rozvíjeny

Úvahy o novém zákoně:

3. Funkce lesa jako příklad problematického pojmu

ŮSTAV	STĀTU
A	PRĀVA

Akademie věd ČR

Definice: funkcemi lesa jsou **přínosy podmíněné existencí** lesa, které se člení na produkční a mimoprodukční

„určený k plnění funkcí lesa“

Kategorizace lesů, § 6: Lesy se člení podle **převažujících** funkcí do tří kategorií, a to na lesy ochranné, lesy zvláštního určení a lesy hospodářské.

§ 8 odst. 2) Do kategorie lesů zvláštního určení lze dále zařadit lesy, u kterých veřejný zájem na zlepšení a ochraně životního prostředí nebo jiný oprávněný zájem na plnění mimoprodukčních funkcí lesa je **nadřazen** funkcím produkčním.

Děkuji za pozornost!

mullerova@ilaw.cas.cz